

направленість та ін). Звідси ми можемо виділити напрямки роботи, що спрямовані на підвищення рівня політичної свідомості, які дозволили б підвищити громадянську ефективність професійної діяльності майбутніх працівників ОВС. А саме:

- виховання патріотизму, активної громадянської позиції;
- підвищення регіональної, етнічної, полікультурної толерантності;
- формування життєвої стратегії(моделювання відповідних професійних ситуацій, проведення ділових ігор);
- безперервний розвиток самовиховання та самовдосконалення та консультації з психологічною службою осіб, які займаються вихованням перемінного особового складу (стиль спілкування, політична ерудованість тощо).

ФЕНОМЕН СВОБОДИ В КОНТЕКСТІ ОНТОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

студент 3-го курсу факультету правового забезпечення підприємницької діяльності та психології навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Тимошенко Дмитро Олександрович

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри гуманітарних дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС **Дубчак Л.М.**

Свобода, як філософський феномен повинна розглядатись, перш за все, з онтологічної токи зору. Розкриваючи проблему буття свободи необхідно звернути увагу на її характерні ознаки, систему свободи та її елементи, співвідношення свободи з категоріями «необхідність» та «позитивне право».

Розкриваючи ознаки свободи, необхідно розуміти що:

1. Свобода є абсолютним феноменом – тотожно лише собі і не порівнюваною зі свавіллям та вседозволеністю. Елементами цієї ознаки виступають наступні міркування:

- свобода є безумовною та необмеженою, тобто такою, що не потребує причини, приводу, умови. Свобода сама для себе виступає у якості причини, самообумовленої *causa sui*. Свобода може лише тотожно обмежуватись у власних рамках;

- свобода має безвідносну та незалежну природу. Проблема реалізації свободи, безперечно, зачіпає широкий спектр явищ та процесів. Але свобода в собі та для себе існує виокремлено та суверенно, в певній мірі – герметично;

- у своїй сутності свобода є єдиною, тобто, не може бути подільною або частковою. Будь які концепції позитивної свободи,

свободи «від» (за Кантом) та «для» є виразниками лише окремих складових, структурних елементів єдиного феномену;

2. Свободу доцільно вважати всезагальною. Вона не може бути виокремлена, відмежована від буття, не може не знаходити практичної реалізації, не може належати виключно одному або кільком індивідам. Свобода цілком та повністю притаманна всім та кожній людській істоті, не може бути відчуженою або обмеженою.

3. Свобода тотожна собі. Свобода є свободою. Феномен свободи безпосередньо є чистим – він не може бути зіпсований домішками інших явищ, обмежений будь-якими нормами, в тому числі – правовими. Свобода не включає в себе жодного іншого явища чи процесу, здатного її реалізувати чи завадити такій реалізації

4. Свободи слід розглядати у якості абстрактного явища. В цьому сенсі вона не є цілком визначеною та спрямованою, тому її можна назвати «можливістю». Нонсенсом у вказаному значенні є поширені поняття свободи «від» та свободи «для», адже вони характеризують лиш стислі аспекти свободи, відмежовуючись від її неспрямованого, безцільного характеру.

5. Свобода завжди є раціональною. Це момент переходу онтологічного явища до фактичного його здійснення, першопочатковий елемент проектування, еманациї широкого поняття на повсякдення, буденність. Саме раціональність дозволяє розмежувати свободу та суміжні у чомусь поняття, розв'язати поширені антиномії. Раціональний підхід дозволяє поєднати свободу та необхідність, злочин та покарання, повноваження та обов'язок. Свобода не продукує раціональні категорії та оціночні критерії, проте запорукою реалізації першої є доцільне застосування останніх.

Онтологічна система свободи розкривається у наступних елементах:

1. Трансцендентний. Характеризується абсолютністю, абстрактністю, апріорністю, безумовністю. Неможливо знайти причину цієї складової, та, в той же час, вона є початком та підставою того онтологічного базису, завдяки якому в світі взагалі існує людська свобода. Вона є «безосновною основою буття» (за Бердяєвим) людини. Тому для цього елемента нам здається найсправедливішим кантівський термін «трансцендентна».

2. Особистісний. Є мірою реалізації трансцендентної свободи в індивіді. Складає духовну, світоглядну, етичну основу особи. Це втілені в реальність вибір свого життєвого шляху, моральність, сформований власний світогляд, загальний образ «себе як особи». У процесі розвитку індивіда в його особистісній свободі абстрактний

трансцендентний елемент знаходить свій конкретний зміст. Це момент набуття свободою власних кількісних та якісних ознак.

3. Ситуаційний елемент свободи – це свобода самовираження, реалізація устремлень, досягнення поставленої мети. Це свобода дії або «фізична свобода» людини, за визначенням Артура Шопенгауера. Ця свобода включає, наприклад, всі види соціальних і політичних свобод, проте не обмежується ними. Межі ситуаційної свободи суб'єкта можуть визначатись, наприклад, суспільством, режимом, законами природи.

Безперечно, жоден з характеризованих елементів не здатний існувати відокремлено, сам по собі. Їх дієвість полягає у діалектичних взаємозв'язку та взаємообумовленості.

Питання співвідношення свободи та необхідності доречно вирішувати шляхом об'єднання їх у терміні «*Libertas vera*». Наведене синтетичне поняття дозволяє виключити суперечність між досліджуваними категоріями шляхом свідомого, раціонального їх співставлення. Поняття свободи нерозривно пов'язане з усвідомлюючим себе суб'єктом необхідності, тому свобода виступає у якості свідомості, точніше, – усвідомлення власної обмеженості. У певному сенсі свобода і свідомість є синонімами. В цьому один з парадоксів свободи: коли ми розуміємо, що ми невольні, ми знаходимо свободу, а точніше – наше усвідомлення несвободи стає запорукою її подолання з допомогою наших наступних дій. Таким чином врегульовується антиномія несумісності необхідності та свободи. Авторський підхід дозволяє розглянути вказані категорії у якості сукупних моментів поняття «*Libertas vera*», невід'ємних його частин. Дійсна свобода виступає всеохоплюючим феноменом що містить необхідність у якості власної складової.

Співвідношення свободи та позитивного права полягає в діалектичній єдності цих понять. Виправданим є якісно новий чотириступеневий підхід до вирішення суперечностей між цими категоріями. Вказані ступені полягають у формальній взаємодії, рівності, мірі свободи, вираженої у позитивному праві та органічній єдності права та свободи. Якщо право не зіпсоване свавіллям і є легітимним, воно неодмінно виступає у якості виразника свободи. Поняття «права» в цьому сенсі перетинається з поняттям «необхідності»; разом вони складають логічне вираження одне одного. Саме наведений підхід виступає єдино здатним відобразити сучасні політичні події та стан суспільного життя. Свобода є метою права, що, в свою чергу, суцільно є цариною першої, тому жодним чином не здатне її обмежувати.